

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2006/2007

„Csodagyereknek tartottak, pedig csak árva voltam.”

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

I. (iskolai) forduló

2006. december 12.

.....
Iskola fejbélyegzője

Versenyző		Pontszám		Százalék
Neve	Osztálya	Elérhető	Elért	
.....	.....	120	.....	.....%

..... Javító tanár	..... Igazgató
-----------------------	-------------------

Kedves Versenyző!

A feladatok megoldására 60 perc áll rendelkezésére. A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg, kérjük, ügyeljen az idő beosztására!

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

József Attila: Curriculum vitae

... „Anyám mosással és takarítással tartott el bennünket, engem és két nővéremet. Házaknál dolgozott, odajárt reggeltől estig s én szülői felügyelet nélkül iskolát kerültem, csibészkedtem. A harmadikos olvasókönyvben azonban érdekes történeteket találtam Attila királyról és rávettem magam az olvasásra. Nem csupán azért érdekelték a hun királyról szóló mesék, mert az én nevem is Attila, hanem azért is, mert Öcsödön nevelőszüleim Pistának hívtak. A szomszédokkal való tanácskozás után a fülem hallatára megállapították, hogy Attila név nincsen. Ez nagyon megdöbbentett, úgy éreztem, hogy a létezésemet vonták kétségbe. Az Attila királyról szóló mesék fölfedezése azt hiszem döntően hatott ettől kezdve minden törekvésemre, végső soron talán ez az élményem vezetett el az irodalomhoz, ez az élmény tett gondolkodóvá, olyan emberre, aki meghallgatja mások véleményét, de magában fölülvizsgálja; azzá, aki hallgat a Pista névre, míg be nem igazolódik az, amit ő maga gondol, hogy Attilának hívják...

Ezután egy ideig könyvügynök voltam itt Budapesten, majd az infláció idején hivatalnokoskodtam a Mauthner féle magánbankházban. A Hintz-rendszer bevezetése után itt a könyvelőségbe osztottak be s nem sokkal utóbb idősebb kollégáim bosszúságára engem bíztak meg annak ellenőrzésével, hogy kasszanapkor milyen értékek adhatók ki. Iparkodásomat itt egy kissé kikezdte az, hogy saját munkámon kívül önnön dolgoik egy részét is nyakamba varrták idősebb kollégáim, kik nem mulasztották el különben sem, hogy bosszúságot okozzanak nekem a lapokban megjelenő verseim miatt. „Ilyen idős koromban én is írtam verseket” – mondogatta mindegyikük. A bankház később megbukott.

Elhatároztam, hogy végképpen író leszek és szert teszek olyan polgári foglalkozásra is, amely szoros kapcsolatban áll az irodalommal. Magyar-francia-filozófiai szakra iratkoztam a szegedi egyetem bölcsészeti karán. Fölvettem heti 52 órát és 20 órából kollokváltam kitűnően. Napokat nem ettem, verseim honoráriumából fizettem lakásomat. Nagyon büszkévé tett, hogy Dézsi Lajos professzorom önálló kutatásra érdemesnek nyilvánított. De minden kedvemet elszegte az, hogy Horger Antal professzor, kinél magyar nyelvészetből kellett volna vizsgáznom, magához hívatott s két tanú előtt – ma is tudom a nevüket, ők már tanárok – kijelentette, hogy belőlem, míg ő megvan, soha nem lesz középiskolai tanár, mert „olyan emberre – úgymond – ki ilyen verseket ír” s ezzel elém tárta a Szeged c. lap egyik példányát, „nem bízhatjuk a jövő generáció nevelését”. Sokszor emlegetik a sors iróniáját s itt valóban arról van szó: ez a versem, Tiszta szívvel a címe, igen nevezetessé vált, hét cikket írtak róla, Hatvany Lajos az egész háború utáni nemzedék dokumentumának nyilvánította nem egy ízben „a kései korok számára”, Ignótus pedig „lelkében dédelgette, simogatta, dűnynyögte és mormolgatta” ezt a „gyönyörű szép” verset, ahogy a Nyugatba írta róla és ezt a verset tette Ars poeticájában az új költészet mintadarabjává.

A következő évben – húsz éves voltam ekkor – Bécsbe mentem, beiratkoztam az egyetemre s abból élttem, hogy a Rathaus Keller bejáratánál újságot árultam és a Bécsi Magyar Akadémikusok helyiségeit takarítottam. Lábán Antal igazgató, mikor tudomást szerzett rólam, ezt megszüntette, ebédet adott a Collegium Hungaricumban s tanítványokhoz juttatott: Hajdu Zoltánnak, az Angol-Osztrák Bank vezérigazgatójának két fiát tanítottam. Bécsből – egy szörnyű nyomortanyáról, ahol négy hónapig lepedőm sem volt – egyenesen a Hatvany Kastélyba kerültem vendégnek, Hatvanba, majd a ház asszonya, Hirsch Albertné ellátott útiköltséggel és a nyár végeztével Párizsba utaztam. Itt beiratkoztam a Sorbonnera. A nyarat a délfranciaországi tengerparton töltöttem egy halászfaluban.

Ezután Pestre jöttem. Két szemesztert hallgattam a pesti egyetemen. Tanári vizsgát mégsem tettem, mert – Horger Antal fenyegetésére gondolva – azt hittem, úgysem kapnék állást. Majd a Külkereskedelmi Intézet magyar-francia levelezőnek alkalmazott, megalakulásakor, – referenciával azt hiszem szívesen szolgál Kóródi Sándor úr, volt vezérigazgatóm. Ekkor azonban olyan váratlan csapások értek, hogy bármennyit edzett az élet, nem bírtam ki – az OTI előbb szanatóriumba, majd táppénzállományba utalt neuraszténia gravisszal. Hivatalomtól megváltam, beláttam, hogy nem lehetek tehertétel egy fiatal intézmény nyakán. Ezóta írásaimból élek. Szerkesztője vagyok a SZÉP SZÓ c. irodalmi és kritikai lapnak. Magyar anyanyelvemen kívül írok és olvasok franciául és németül, levelezek magyarul és franciául, perfekt gépiró vagyok. Tudtam gyorsírn is, – egy havi gyakorlattal ezt a tudásomat fölfrissíthetem. Értek a sajtó nyomdatechnikájához, tudok szabatosan fogalmazni. Becsületesen tartom magam, azt hiszem, hogy fölfogásom gyors és hogy munkában szívós vagyok.” (1937)

1. feladat

(3/)

Mi jellemző az önéletrajzi írásokra? Írjon le hármat közülük!

.....
.....
.....
.....

2. feladat

(3/)

József Attila későn kedvelte meg az olvasást. Írja le saját szavaival, miért történt így!

.....
.....
.....
.....

3. feladat

(7/)

Az alábbi szavak, kifejezések a Curriculum Vitae-ből valók. Magyarázza meg a jelentésüket!

- a) pubertáskori (zavarok) .....
- b) publikál .....
- c) infláció .....
- d) honorárium .....
- e) ars poetica .....
- f) szabatosan (fogalmaz) .....
- g) dokumentum .....

4. feladat

(6/)

A *Külvárosi éj* című vers olyan, mintha filmet néznénk. Bizonyítsa ezt az állítást a versből felidézett három jelenettel!

.....
.....
.....
.....

5. feladat

(2/)

Mit jelképez az alábbi versben a szarvas és a farkas?

Bánat

Futtam, mint a szarvasok,
lány bánat a szememben.
Famardosó farkasok
úznak vala szivemben

Farkas leszek, takaros.
Varázs-üttön megállok,
ordas társam mind habos:
mosolyogni próbálok.

Agancsom rég elhagyám,
törötten ing az ágon.
Szarvas voltam hajdanán,
szarvas leszek, azt bánom.

S ünőszóra fülelek.
Hunyom szemem álomra,
setét eperlevelek
hullanak a vállamra.

a) szarvas: .....

b) farkas: .....

6. feladat

(4/)

Milyen szakaszai vannak a *Bánat* című versben az átváltozásnak?

a) 1. versszak: .....

b) 2. versszak: .....

c) 3. versszak: .....

d) 4. versszak: .....

7. feladat

(4/)

Írjon egy-egy példát a szarvasról és a farkasról eddigi olvasmányélményei alapján!

.....
.....
.....
.....

8. feladat

(1/)

Mit jelenthet a versből kiemelt szószerkezet? (Segít a szövegkörnyezet!)

„Varázs-üttön megállok.”

.....
.....

9. feladat

(4/)

A következő idézetek A Dunánál című versben olvashatók. Értelmezze őket!

- a) „Anyán szájából édes volt az étel,
apám szájából szép volt az igaz.”

.....
.....

- b) A Dunának, mely múlt, jelen s jövő,
egymást ölelik lágy hullámai.”

.....
.....

10. feladat

(4/)

Nevezze meg a József Attila-idézetek szóképeit!

- a) „Kóbor kutyaként jár a szél,”

.....

- b) „a hold lágy fénye a fonál”

- c) „Akár a hült érc, merevek
a csattogó vizek.”

.....

- d) „úgy játszadoznak szépen
és nevetgélnek a habok felém.”

.....

11. feladat

(4/)

a) Az alábbi vers – korábban keletkezett – második része sokkal reménytelenebb hangulatú. Bizonyítsa ezt a szövegből vett három idézettel!

Reménytelenül

Lassan, tűnődve

Az ember végül homokos,
szomorú, vizes síkra ér,
szétnéz merengve és okos
fejével biccent, nem remél.

Én is így próbálok csalás
nélkül szétnézni könnyedén.
Ezüstös fejszesuhanás
játszik a nyárfa levelén.

A semmi ágán ül szívem,
kis teste hangtalan vacog,
köréje gyűlnek szeliden
s nézik, nézik a csillagok.

Vas-színű égboltban...

Vas-színű égboltban forog
a lakkos, hűvös dinamó.
Óh, zajtalan csillagzatok!
Szikrát vet fogam közt a szó –

Bennem a mult hull, mint a kő
az úrön által hangtalan.
Elleng a néma, kék idő.
Kard éle csillan: a hajam –

Bajszom mint telt hernyó terül
elillant ízű számra szét.
Fáj a szívem, a szó kihül.
De hát kinek is szólanék –

.....
.....
.....

b) Minek a szimbóluma a versben a szív?

.....
.....

12. feladat

(9/)

Csoportosítsa az alábbi szavakat hangrendjük szerint! Írja a szavak betűjelét a megfelelő téglalapba!

a) nyomortanyáról	b) fenyegetésére	c) Hatvanba
d) nyelvészettel	e) eredménnyel	f) foglalkozásra
g) hivatalomtól	h) bosszúságára	i) tanítványokhoz

<i>Magas hangrendű</i>		<i>Mély hangrendű</i>
	<i>Vegyes hangrendű</i>	

13. feladat

(2/)

Melyik magánhangzó-törvény érvényesül az előző feladatban felsorolt szavakban?

.....

14. feladat

(12/)

Írja a megfelelő téglalapba a felsorolt szavak betűjelét!

a) könyvügynök	b) hivatalnokoskodtam	c) kasszanap
d) nyomdatechnikájához	e) bölcsészeti	f) vezérigazgatójának
g) alkalmazott	h) táppénzállományba	i) gyakorlattal
j) magánbankházban	k) középiskolai	l) nevezetessé

<i>Egyszerű szó</i>		<i>Kéttagú összetett szó</i>
	<i>Többszörösen összetett szó</i>	

15. feladat

(15/)

a) Elemezze mondattanilag az alábbi részletet!

Jelölje megfelelő aláhúzással a mondatrészeket!

„A IV. osztály elvégzése után ott hagytam a gimnáziumot meg az internátust...”

b) Nevezze meg a mondat minden szavának szófaját!

A, az .....
IV. ....
osztály .....
elvégzése .....
után .....
ott .....
hagytam .....
gimnáziumot .....
meg .....
internátust .....

16. feladat

(3/)

Másolja le az alábbi szövegből azt a mondatot, amelyik szerkezete szerint mellérendelő összetett mondat!

Iparkodásomat itt egy kissé kikezdte az, hogy saját munkámon kívül önnön dolgaik egy részét is nyakamba varrták idősebb kollégáim, kik nem mulasztották el különben sem, hogy bosszúságot okozzanak nekem a lapokban megjelenő verseim miatt. ... Napokat nem ettem, verseim honoráriumából fizettem lakásomat. Nagyon büszkévé tett, hogy Dézsi Lajos professzorom önálló kutatásra érdemesnek nyilvánított

.....
.....

17. feladat

(9/)

Húzza alá azokat a szavakat, amelyek helyesírása hibás!

Karikázza be a helyesen írtak betűjelét!

a) csoda gyerek	b) fűtenivaló	c) nyilvánított
d) elátásért	e) jóvoltából	f) félnyolckor
g) vásárcsarnok	h) hatytam	i) nevezetessé

18. feladat

(6/)

Melyik a kakukktojás? Választását minden sorban jelölje aláhúzással, majd indokolja meg!

a) Budapest, Öcsöd, Nyergesújfalu, Horger Antal, Makó

.....
b) Dolgoztam, kerültem, csibészkedtem, hívtak, odaálltam

.....
c) könyvügynök, magánbankház, kasszanap, középiskola, vezérigazgató

19. feladat

(6/)

Alkosson a következő igékből 2-2 főnevet!

a) ír .....

b) tanul .....

c) áll .....

20. feladat

(4/)

Helyettesítse szólással vagy közmondással az alábbi kifejezéseket!

(Például: Szótlanut távozott – Köddé vált / Kereket oldott)

a) Nem találta ott.

.....
b) Megfenyítették.

.....
c) Mindenben hibát talál.

.....
d) Nem boldogul

21. feladat

(12/)

Olvassa el figyelmesen a következő oldalon lévő pályázati felhívást! Írjon önéletrajzot, amely:

a) a pályázati kiírásnak megfelelő tartalmú,

b) formailag megfelelő,

c) 12–15 mondat terjedelmű,

d) stílusa hagyományos, leíró jellegű.

